

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКЛЮЧНИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Статтю присвячено проблемам сучасного стану правового регулювання виключних прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації товарів та послуг у мережі Інтернет. Автором запропоновано перелік критеріїв, які варто використовувати при створенні доменного імені. Виявлено фактори, що сприяють виникненню кіберсквотінгу. Серед яких: простота процедури реєстрації доменного імені у мережі Інтернет та відсутність процедури перевірки на співпадіння з уже існуючими доменними іменами.

Ключові слова: *доменне ім'я, засоби індивідуалізації товарів та послуг, правова охорона доменних імен.*

Розширення меж ринку реалізації товарів та пропозиції послуг і віртуальних технологій сприяє виходу економічних відносин на якісно новий рівень – рівень інтернет – спілкування та співробітництва. По суті, Інтернет перетворився на невід'ємний елемент, без якого не обходиться здійснення будь-якої бізнес-операції. Паралельно зростають об'єми використання об'єктів інтелектуальної власності у мережі Інтернет. І правові засоби індивідуалізації товарів та послуг не є винятком.

Процеси глобалізації призвели до того, що викрадачі інтелектуальної власності вже не пов'язані державними кордонами. Вони можуть незаконно використовувати «інтелектуальний товар» в США, для того, щоб тиражувати його в Азії а продавати в Африці. Більше того, він може бути виставлений у мережі-Інтернет для платного та безкоштовного використання на інтернет-хості, в тій країні, яка ніяким чином не пов'язана із захистом інтелектуальної власності, або де закони по її охороні просто не працюють. [1, с. 134] Таким чином порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності набули на сьогоднішній день міжнародного значення.

Аналіз чинного законодавства, присвяченого правовому регулюванню питань реалізації прав на правові засоби індивідуалізації товарів та послуг свідчить про відсутність норм, які захищають від несанкціонованого використання зареєстрованих торговельних марок, знаків для послуг та географічних зазначень походження товарів від несанкціонованого використання останніх як назви доменних імен.

Ще одна серйозна проблема, яка виникла в епоху розвитку Інтернету – це проблема так званих кіберсквотерів – інтернет-шахраїв, які реєструють на свої фірми доменні імена відомих компаній або відомих особистостей, а потім продають ці імена їх власникам по відносно помірним цінам. Рішенням цієї проблеми, яка на

даний момент стала надзвичайно актуальною займається Всесвітня організація Інтелектуальної Власності, в рамках якої реалізується програма надання арбітражних та посередницьких послуг з вирішення спорів, пов'язаних із реєстрацією та використанням доменних імен [2, с. 124]. Більше того, з поширенням та темпами розповсюдження кіберсквотінгу нагальність даної тематики та вироблення пропозицій щодо можливостей подолання проблем, які, буде розглянуто у даному питанні є очевидною.

Окрім вищезазначеного, потрібно відзначити, що серед основних тенденцій розвитку торговельної марки є просування такої та торгівля через мережу-Інтернет [3, с. 36].

Варто зазначити, що стосовно захисту прав у мережі інтернет на сьогоднішній день складається достатньо неоднозначна ситуація. Так, одна частина вчених-цивілістів вважають, що такий захист є безперспективний, оскільки розповсюдження інформації у мережі-Інтернет носить позаринковий характер. Однак, більш розповсюдженою є інша точка зору, згідно якої, держава та суспільство повинні виробити механізми захисту, які спираються на ринковий спосіб розпорядження об'єктів інтелектуальної власності, якими розпоряджаються у Всесвітній мережі [4, с. 168]. Очевидно, що такі механізми повинні включати у своєму складі правові, морально-етичні та технологічні аспекти.

Об'єм кіберсквотінга занадто великий, і по багатьом даним більше 70% доменних імен, що асоціюються з відомими світовими брендами, зареєстровані іншими особами.

Масовість такого явища зумовлена кількома факторами. Серед яких варто виділити наступні:

1. реєстрація таких об'єктів визначається як проста та дешева процедура, виконання якої можливе у режимі on-line. Тобто такий підхід має кілька сторін. З однієї – швидкість процедури використовується у цілях економії затраченого часу, з другої – особа виконавця зареєстрованого доменного імені є невідомою, що створює додаткові труднощі у випадку недобросовісного використання доменного імені, у випадку із кіберсквотінгом, при вирішенні питань притягнення до відповідальності.

2. наявність таких статистичних даних стосовно зростання та прогресії явища кіберсквотінгу свідчить, що у механізмі реєстрації доменних імен відсутня обов'язковість процедури перевірки таких доменних імен на предмет їх співпадіння з вже існуючими зареєстрованими правовими засобами індивідуалізації товарів та послуг.

У деяких присвячених даній темі публікаціях можна знайти припущення, що вже сьогодні про доменне ім'я можна говорити як про засіб індивідуалізації, якому надана правова охорона. Зокрема в одній зі статей Ю. Табастаевой міститься наступний абзац: «Питання про те, чи відноситься доменне ім'я до засобів індивідуалізації юридичних осіб в сенсі ст. 138 ГК РФ, залишається відкритим. Однак існують досить сильні аргументи на користь визнання його таким» [5, с. 88].

З юридичної точки зору основними характеристиками доменних імен являються наступні. По-перше, доменне ім'я використовується для ідентифікації масива сторінок глобальної мережі. У зв'язку із чим доменне ім'я є унікальним. По-друге, доменне ім'я позначається буквами, а відповідно може співпадати зі словами на деяких мовах. По-третє, доменні імена використовуються не у довільній формі а на підставі реє-

страції, яка здійснюється недержавними організаціями в різних країнах по всьому світу [6, с. 139].

Процедура створення якісного доменного імені, що спрямоване на достойну конкурентоздатність є досить тривалим та складним процесом. Так, вона охоплює маркетинговий та правовий підходи. Ми б зауважили, що за процедурою виникнення доменне ім'я досить близьке із торговельною маркою. При чому маркетингові підходи до визначення найбільш оптимального доменного імені, яке б змогло повноцінно функціонувати і виконувувати функцію ідентифікації у мережі Інтернет.

Перш за все наше дослідження ґрунтується на комплексному підході щодо визначення природи та особливостей прав на правові засоби індивідуалізації відповідних об'єктів. Доменне ім'я не є виключенням. Перш ніж відбувається правова регламентація прав на доменне ім'я, передусє ряд дій, виконання яких не пов'язане із юриспруденцією. Однак, без здійснення яких неможлива реалізація самої процедури реєстрації доменного імені у мережі Інтернет.

С. Земцова зазначає, що по-перше, доменне ім'я повинно відповідати таким вимогам:

- бути приємним для сприйняття на слух;
- бути коротким, щоб користувачі могли швидко набирати його на клавіатурі комп'ютера. Річ у тім, що у простому доменному імені складно припуститися орфографічної помилки. Чим довша й складніша назва домена, тим важче клієнтам чи користувачам набрати його без помилок. Якщо існує навіть найменша ймовірність сплутати букви в конкретному доменному імені, то це неодмінно трапиться. Є можливість зареєструвати додатково домени з можливими орфографічними помилками. Звичайно, на це потрібні додаткові кошти, але в деяких випадках, подібний захід виявляється більш ніж виправданим. Так, наприклад, всесвітньо відома пошукова система Google (Google.com) має «дзеркала» на Gooogle.com і Googlee.com;
- мати зміст чи асоціюватися із відповідним товаром, що реалізується або з родом діяльності власника такого доменного імені;
- бути таким, що легко запам'ятовується;
- мати однозначне написання. Такий момент є дійсно важливим, адже деякі українські звуки на англійській мові можуть мати декілька варіантів [7, с. 11].
- читабельне доменне ім'я зрозуміле цільовій аудиторії. При всій величезній кількості вже зареєстрованих імен доменів, існує ринок доменів, котрий розростається, на .cc, .ws, .tv, і .to (усє це доменні імена першого рівня належать Кокосовим островам, разі в США) звикла до розширень .com, або хоча б .net (при цьому .net і .org не так популярні). Незвичайні імена доменів звучать трохи підозріло. Якщо ж коли-небудь з'явиться нова хвиля розширень начебто .shop і .web, вони можуть стати досить популярними й поступово завоювати гідне місце в мережі Інтернет, на відміну від різного роду .cc або .ws. Однак, якщо робити свій бізнес у Франції, то слід уникати реєстрації доменів у зоні .com й підшукати для себе ім'я, що закінчується на горде .fr. У Росії для бізнесу варто використовувати домени .ru. В Україні, звичайно, потрібно використовувати домен .ua. Професійно й упевнено звучить тільки те ім'я і домен, що узгоджується з негласними правилами тієї місцевості, у якій перебуває ваша компанія [8, с. 145];

Вважаємо, що не варто абстрогуватися на законодавчому рівні від такого роду рекомендацій суто маркетингового характеру. Пропонуємо ввести їх в якості обов'язкових вимог, які будуть застосовуватись при створенні доменних імен. Надаючи такого роду рекомендаціям юридично-обов'язкового характеру законодавцем буде досягнуто позитивного результату у вигляді вироблення сталої системи послідовних дій спрямованих на вироблення єдиних стандартів при створенні доменних імен. Такий підхід буде корисним як для самих правонабувачів, оскільки, рекомендації, що розроблені на маркетинговій основі, самі по собі сприятимуть успішному просуванню доменного імені у середовищі конкурентоздатних інтелектуальних об'єктів. Так і для держави, оскільки ряд стандартів дозволятиме відсіювати ті доменні імена, які не відповідатимуть першим ще на стадії розробки такого об'єкту.

У цивілістичній науці панує думка про те, що будучи першопочатково призначеними для ідентифікації певних суб'єктів у мережі Інтернет, доменні імені швидко набули побічного значення в якості ідентифікатора, в результаті чого почали виникати певного роду конфлікти між системами доменних імен та правовими засобами індивідуалізації товарів та послуг.

Досить часто доменні імена співпадають з іншими засобами індивідуалізації. Якщо написання доменного імені співпадає із правовими засобами індивідуалізації, коли і перший та другі належать одній особі, то в такому випадку конфліктна ситуація не виникає. Однак, зовсім у протилежному буде поставати питання у тому випадку, коли зазначене співпадання буде стосуватися доменного імені та правового засобу індивідуалізації, за умови різних правоволодільців на такі об'єкти.

Тому в рамках даного питання ми зосередимось на проблематиці реалізації прав на доменні імена в аспектів незаконного використання географічних зазначень походження товарів, знаків для послуг та торговельних марок у доменних іменах.

Окремо відзначимо проблеми, пов'язані з захистом торговельних марок на такий особливий вид інтелектуальної власності, яким є доменні імена. Недавній позов компанії Apple до жителя Лос-Анжелеса Д. Бийджана свідчить про серйозність цього питання. У цьому позові через процедуру арбітражу компанія отримала одразу 16 доменних імен, що містили назви брендів компанії. Всі домени були зареєстровані. Серед відібраних доменів значились такі імена, як MacBookPro.com, MacPro.us, BlueiPod.com, iPodAccessories.info й інші. В Apple стверджують, що парубок незаконно використовував торговельні марки компанії, заробляв на цих сайтах, вводячи в оману користувачів продуктів Apple [9, с. 62].

В Україні на сьогодні порядок реєстрації доменних імен в зоні «.ua» регулюють тільки Правила домена .UA, розроблені адміністратором домена (ТОВ «Хостмастер») з дотриманням діючих правил ICANN (Інтернет корпорація по наданню імен і номерів), що набули чинності 27 липня 2001 року, зі змінами від 15 вересня 2002 року. Однак, про ефективність дії та урахування усіх правових наслідків у випадку порушення прав на доменне ім'я викликають певного роду сумніви. Таке твердження обґрунтовується стосовно суб'єкта творення зазначених документів. А саме, суб'єкти-розробники таких правил, які не створюють акту, що володіє силою закону. А отже не є загальнообов'язковим, що притаманно, аргіогі, для

закону. Тому, варто поставити таке питання на державний рівень та невідкладно приймати дії спрямовані на розробку відповідного законопроекту. При чому такий підхід ми не обмежуємо лише національним рівнем. На рівні міжнародно-правового регулювання також констатуємо наявність такого роду проблеми. Та вбачаємо за розробкою та прийняттям спеціального акту правового регулювання питань реєстрації, набуття та реалізації прав на доменне ім'я перспективно-правильне рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карьев Б. С. Всемирное Интервидение [Текст] : учеб.-метод. пособие для студентов младших курсов / Б. С. Карьев, Е. К. Балафанов. – Алматы : ИНТ, 2006. – 404 с.
2. Гриффин Р. Международный бизнес [Текст] : монография / Р. Гриффин. – 4-е изд. – Изд. дом «Питер», 2006. – 1087 с.
3. Ромат Т. Є. Захист торговельних марок як об'єктів інтелектуальної власності [Текст] / Т. Є. Ромаха // Теорія і практика держ. упр. – 2011. – Вип. 3 (34). – С. 34–43.
4. Могилев А. В. Информация и информационные процессы. Социальная информатика [Текст] / А. В. Могилев, Л. В. Листрова. – СПб. : БХВ-Петербург, 2006. – 240 с.
5. Милютин З. Ю. Соотношение доменных имен со средствами индивидуализации [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Милютин Захар Юрьевич ; Рос. гос. ин-т интелект. собственности. – М., 2005. – 156 с.
6. Дмитрик Н. А. Осуществление субъективных гражданских прав с использованием в сети Интернет [Текст] : монография / Н. А. Дмитрик. – М. : Волтерс Клувер, 2006. – 200 с.
7. Земцова С. Как создать свой бизнес в Интернете [Текст] : монография / С. Земцова. – М. : Волтерс Клувер, 2011. – 14 с.
8. Гуров В. Интернет для бизнеса [Текст] : монография / В. Гуров. – М. : Электроинформ, 1997. – 217 с.
9. Вовк О. Б. Аналіз об'єктів, що можуть бути торговими марками: види, класи, захист [Текст] / О. Б. Вовк // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2011. – Вип. 699. – С. 52–62.

О. М. Волощенко

ПРОБЛЕМЫ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСКЛЮЧИТЕЛЬНЫХ ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ НА СРЕДСТВА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ ТОВАРОВ И УСЛУГ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Статья посвящена проблемам правового регулирования исключительных прав интеллектуальной собственности на средства индивидуализации товаров и услуг в сети Интернет. Автором предложен перечень критериев, которые следует использовать при создании доменного имени. Выявлены факторы, способствующие возникновению киберсквотинга. Среди которых: простота процедуры регистрации доменного имени в сети Интернет и отсутствие процедуры проверки на совпадение с уже существующими доменными именами.

Ключевые слова: доменное имя, средства индивидуализации товаров и услуг, правовая охрана доменных имен.

O. Voloshchenko

**PROBLEMS OF NORMATIVE REGULATION OF INTELLECTUAL
PROPERTIES RIGHTS TO THE MEANS OF IDENTIFICATION OF GOODS
AND SERVICES ON THE INTERNET**

Article is devoted problems of legal regulation of exclusive intellectual property rights over the means of individualization of goods and services on the Internet. The author suggests a list of criteria that should be used when creating the domain name. The factors contributing to the emergence of cybersquatting. These include : ease of procedure of domain name registration in the Internet and the lack of procedures for checking for a match with existing domain names.

Key words: *domain name, means of individualization of goods and services, protection of domain names.*